

Бернар Вербер - „Революцията на мравките“

Палецът и показалецът на дясната ръка докоснаха ъгълчето на страницата, хванаха го и се приготвиха да отгърнат листа, когато откъм кухнята се дочу глас:

– Хайде на масата! – извика майка ѝ.

Нямаше време за четене.

За своите деветнайсет години Жюли беше слабичко момиче.

Нейните черни, лъскави, прави и меки като коприна коси се спускаха на вълни чак до кръста. Под бялата, почти прозрачна кожа на ръцете и слепоочията понякога се забелязваха синкави вени. При това светлите ѝ очи бяха живи и топли. Бадемовидни, подвижни, побрала сякаш в себе си цял един изпълнен с гневни изблици живот, те ѝ придаваха вид на малко, неспокойно зверче. Понякога се съсредоточаваха в определена посока и като че ли от тях всеки момент щеше да избликне лъч пронизваща светлина, за да поразии онова, което не ѝ харесва.

Жюли смяташе, че е невзрачна на вид. Поради това и никога не се гледаше в огледалото.

Никога не използваше парфюм, грим или лак за нокти. Впрочем за какво ѝ беше лак, след като непрекъснато си гризеше ноктите.

Не полагаше никакви усилия и по отношение на облеклото. Прикриваше тялото си с широки тъмни дрехи.

Учението ѝ не премина равно. До последния клас вървеше една година напред и учителите се радваха на нейното ниво на интелигентност и на зрелия ѝ ум. Ала от три години насам нещата не вървяха. На седемнайсет години я скъсаха на зрелостния изпит. Същото стана и на осемнайсет години. На деветнайсет се готвеше да се яви за трети път, а оценките ѝ бяха по-ниски от всякога.

Началото на този провал съвпаднаше с едно събитие – смъртта на нейния учител по пеене, стар, глух и тираничен човек, който ѝ преподаваше вокално изкуство чрез особени методи. Казваше се Янкелевич и беше убеден, че Жюли притежава талант, който трябва да развива.

Научи я да владее мускулите на корема, на белите дробове, на диафрагмата и дори как правилно да избира позицията на шията и раменете. Всичко това оказваше влияние върху качеството на пеенето.

Понякога тя имаше чувството, че е просто гайда в ръцете на учителя по музика, която той се стреми да направи съвършена. Сега вече знаеше как да съгласува биенето на сърцето си с вдишването на белите дробове.

Янкелевич не бе пропуснал и работата върху мимиката. Беше я научил как да променя формата на лицето и на устните, за да превърне своето тяло в идеален инструмент.

Ученичката и учителят се допълваха чудесно. Макар да беше глух, само като наблюдаваше движението на устните и поставяше ръка върху корема ѝ, беловласият преподавател можеше да определи качеството на звуците, които издава девойката. С костите си той долавяше вибрациите на нейния глас.

– Бил съм глух? Че какво от това! Бетховен също е бил глух, но това не му е попречило да твори – често повтаряше той.

От него Жюли научи, че пеенето притежава сила, която минава далеч отвъд раждането на красиви звуци. Той я научи да владее своите емоции, да преодолява тревогите си, да забравя страховете си единствено с помощта на своя глас. Научи я да се вслушва в песента на птиците, за да взема пример от тях.

Когато Жюли пееше, от тялото ѝ, подобно на дърво, израстваше стълб от енергия, а тя изпадаше в състояние, близко до екстаз.

Преподавателят не се примиряваше със своята глухота. Беше в течение на най-новите методи за лечение. Веднъж един млад, изключително способен хирург успя да имплантира в черепа му електронна протеза, с помощта на която бе напълно преодолян неговият недъг.

От този момент нататък преподавателят по пеене започна да чува звуците на света такива, каквито са. Истинските звуци. Истинската музика. Янкелевич чу гласовете на хората и хит парадите по радиото. Чу клаксоните на колите и лая на кучетата, шума на дъжда и ромоленето на водата в канавките, стъпките на минувачите и скърцането на вратите. Чу кихавиците и смеховете, въздишките и риданията. Чу непрекъснато включените из целия град телевизори.

Денят на неговото оздравяване би трябвало да бъде ден на щастие, но се превърна в ден на отчаяние. Стариият учител установи, че истинските звуци изобщо не приличат на онези, които си бе представял. Край него се носеха глъч и какофония, светът се оказа агресивен, креслив, нетърпим. Беше изпълнен не с музика, а с нехармоничен шум. Старецът не можа да понесе подобно разочарование. Затова прибягна до самоубийство, съответстващо на неговия идеал. Изкачи се на камбанарията на „Парижката Света Богородица“ и подложи главата си под езика на най-голямата камбана. Точно на обяд той умря, пометен от ужасната мощ на дванайсетте удара, величествени и свършени в музикално отношение.

С неговата смърт Жюли изгуби не само приятел, но и наставник, който ѝ помагаше да развие своя талант.

Тя, естествено, си намери друг учител по пеене, един от онези, които ограничават ученика до работа върху гамите. Той принуди Жюли да изпълнява прекалено непосилни за нейния ларинкс регистри. В резултат тя започна да изпитва силни болки. Не след дълго ото-рино-ларингологът откри възли по гласните струни на Жюли и нареди прекратяване на уроците. Наложил се да я оперират и в продължение на няколко седмици възстановяване тя бе длъжна да пази пълно мълчание. След това с труд възвърна отново гласа си.

Оттогава напразно започна да търси истински учител по пеене, способен да работи с нея по метода на Янкелевич. И тъй като така и не успя да открие такъв, постепенно се затвори за света.

Янкелевич твърдеше, че човек, който притежава талант и не го използва, прилича на зайците, които не гризат твърда храна: постепенно резците им се издължават, извиват се и продължават да растат, пробиват небцето и пронизват мозъка от долу нагоре. За да онагледят подобна опасност, учителят пазеше в дома си череп на заек, чиито резци стърчаха нагоре, подобно на рога. При случай обичаше да показва този зловещ предмет на небрежните ученици, за да ги насърчи да се стараят. Дори беше написал с червено мастило върху челото на черепа:

Да не развиваш природната си дарба, е най-големият грях.

Лишена от възможността да развива своята дарба, Жюли мина през начален период на агресивност, след това на анорексия. Последва булимия, по време на която поглъщаше цели килограми сладкиши, вторачила в пространството мътен поглед, стиснала в ръка слабите и хапчетата за повръщане.

Престана да готви домашните си, задремваше в час.

Здравето ѝ се разклати. Започна да се задъхва, а на всичко отгоре напоследък имаше и астматични пристъпи. Всичко добро, което бе придобила чрез пеенето, се превръщаше в зло.

Майката на Жюли първа седна на масата в трапезарията.

– Къде бяхте днес следобед? – запита тя.

– Разхождахме се в гората – отвърна бащата.

– Там ли се е издраскала така?

– Падна в една яма – обясни бащата. – Не се нарани много, но си натърти петата. Откри в ямата една странна книга...

Майката обаче вече се интересуваше единствено от ястието в чинията, от което се вдигаше пара.

– После ще ми разкажеш. Яжте по-бързо, защото печените пъдпъдъци не могат да чакат. Като изстинат, стават безвкусни.

Майката на Жюли сама с възторг се нахвърли на печените пъдпъдъци, поръсени със стафиди.

С точен удар на вилицата тя изпусна въздуха от пъдпъдъка, сякаш беше надута с пара топка за ръгби. Хвана печената птица, изсмука сока от разтворения клюн, после откъсна с пръсти крилето, налага ги и шумно схруска дребните непокорни кости.

– Защо не ядеш? Не ти ли харесва? – обърна се тя към Жюли.

Девойката гледеше стегнатата с конец печена птица, грижливо поставена в чинията ѝ. Върху главичката, подобно на шапка, имаше зърно стафида. Празните очни орбити и човката я накараха да си представи, че някакво страшно бедствие е откъснало птицата от заниманията ѝ, нещо, което по отношение на размерите ѝ е било равно на неочаквано изригване на вулкана в Помпей.

– Не обичам месо... – промълви Жюли.

– Това не е месо, а птица – възрази майка ѝ.

После добави по-меко:

– Виж какво, да не те хване пак анорексията. Трябва да бъдеш здрава, за да си вземеш зрелостния изпит и да се запишеш в Юридическия факултет. Не забравяй, че баща ти е завършил право и че само защото в момента ръководи Юридическия отдел на Горското и водното стопанство, успя да ти уреди трето явяване. Сега е твой ред да следваш право.

– Пука ми за правото – заяви Жюли.

– Трябва да завършиш образованието си и да станеш част от обществото.

– Пука ми за обществото.

– А за какво ти пука тогава?

– За нищо.

– И какво правиш през свободното си време? Да няма някаква любовна история?

Жюли се облегна на стола.

– Пука ми за любовта.

– Пука ми, пука ми... Само това знаеш. Все нещо трябва да те интересува – настоя майка ѝ. – Каквато си хубавичка, момчетата сигурно се надпреварват около тебе.

Жюли се нацупи. Погледът на светлосивите ѝ очи стана упорит.

– Нямам приятел и трябва да знаеш, че все още съм девствена.

Лицето на майката придоби презрително изражение. Сетне избухна в смях.

– Девствени момичета на деветнайсет години има само в научнофантастичните романи.

– Нямам намерение да си търся любовник, нито да се омъжвам, нито пък да имам деца – продължи Жюли. – И знаеш ли защо? Защото се боя да не заприличам на теб.

Майката си бе възвърнала самочувствието.

– Горкото ми момиче, ти цялата си един голям проблем. Добре, че съм ти взела час при психотерапевт! В четвъртък.

Подобни престрелки между майката и дъщерята бяха нещо обичайно. Тази продължи още час и по време на вечерята Жюли изяде единствено черешата на муса от бял шоколад, гарниран с ликьор „Гран Марние“.

През това време бащата, въпреки че дъщеря му няколко пъти го бутва с крак под масата, съхрани, както обикновено, безстрастно изражение на лицето и не се намеси.

– Хайде, Гастон, кажи нещо – подкани го жена му.

– Жюли, слушай майка си – лаконично се обади той, докато сгъваше салфетката.

На ставане от масата съобщи, че иска да си легне по-рано, защото на другия ден имал намерение да излезе на дълга разходка с кучето.

– Може ли да дойда с теб? – запита девойката.

Бащата поклати глава.

– Този път не. Бих искал да огледам по-внимателно урвата, в която те открих, и ми се ще да остана поне за малко сам. А и майка ти има право. Вместо да се шляеш из гората, по-добре седни да учиш.

Когато се наведе да я целуне за лека нощ, Жюли му прошепна:

– Татко, не ме оставяй.

Той обаче се направи, че не я е чул, и добави само:

– Хубави сънища!

После излезе и отведе със себе си кучето на повода. Възбуденият Ахил искаше да се втурне като стрела, но успя само да се плъзне по излъскания паркет на дългите си нокти, които не можеха да се прибират.

На Жюли никак не ѝ се искаше да остава насаме със своята родителка. Под предлог че отива по нужда, тя се втурна към тоалетната.

След като заключи вратата с резето и седна върху капака на тоалетната чиния, чернокосата девойка със светлосиви очи сякаш потъна в пропаст, по-дълбока от тази в гората. Този път никой не можеше да я извади от там.

Изгаси светлината, за да остане съвсем сама със себе си. В опит да се ободри, отново затананика: „Едно мишле напето бяга сред полето...“, ала вътре в нея беше празно. Чувстваше се изгубена в този необятен и непонятен за нея свят. Чувстваше се дребна, незначителна като мравка.